

06

VOLEBNÍ
SYSTÉMY

mandát každý číslo obvod disponuje
volební stranu platných

d'Hondtův poměrného zakroužkováním
strana další kterých čísla
jejich **hlasů** dále
krajů jehož minimální vydělen
metoda

volby hranice přirozených nich
skrutinium **počet** dva
přednostní kvóta
zastupitelstev

odevzdaných zvětšeným
všech hlas kandidátů **mandátů**

sněmovny dvou
hodnota volební
přepočtu
parlamentu nejprve
následujících
získat dělitelé zisky
bez lístku

druzích
dělitel
kterému
obvodu
používá

hlasovacím
posun
dělí

mandátu voleb volič
díky kvóty
stran
klauzule
počtem
podíl poslancecké
volbách praxi
dělitele **čísel**

připadajících mandáty zastoupení
evropského vstupní musí
systém došlo konají
metody krajského
pouze volebních skupinou řadou
posun **volebním** druhým

Proměny volebních systémů

Ve volební praxi se uplatňují dva hlavní systémy. Prvním z nich je většinový systém, který se v Česku používá při volbách do Senátu a při volbě prezidenta republiky. Druhým je systém poměrného zastoupení používaný v ostatních druzích voleb. V systému poměrného zastoupení se můžeme setkat s volební klauzulí, přednostními hlasy a s různými metodami přepočtu hlasů na mandáty.

V průběhu třiceti let se výrazně změnily jak podmínky, za kterých se volby konají, tak pravidla výpočtu jejich výsledků. Z voleb, u kterých probíhá přepočet hlasů na mandáty, zůstaly bez výrazné změny pouze volby do Evropského parlamentu.

K pouze částečným úpravám, týkajícím se posunu kandidátů pro přednostní přidělení mandátů, došlo u voleb do zastupitelstev krajů. Podobně tomu bylo u voleb do zastupitelstev obcí, kde se navíc změnila vstupní klauzule a metoda přepočtu hlasů na mandáty. Největší transformací prošly volby do Poslanecké sněmovny, u nichž se měnila metoda přepočtu hlasů na mandáty, vstupní klauzule, počet přednostních hlasů, kterými volič disponuje, i hranice pro posun kandidáta pro přednostní udělení mandátu.

Vstupní klauzule je minimální podíl hlasů, který musí ve volbách získat volební strana, aby se mohla účastnit dalšího rozdělování mandátů do Poslanecké sněmovny, Evropského parlamentu, krajského či obecního zastupitelstva.

Přednostní hlas umožňuje voličům upravovat pořadí kandidátů na hlasovacím lístku. Ve volbách do

Poslanecké sněmovny, zastupitelstev krajů a Evropského parlamentu může každý volič zakroužkováním pořadového čísla určit, kterému kandidátovi volební strany dává přednost.

Skrutinium je proces, ve kterém jsou hlasy voličů přepočítávány na mandáty. Nedojde-li k rozdělení všech mandátů, následuje skrutinium další.

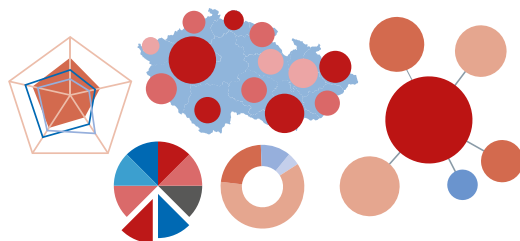

Schéma vývoje volebního systému pro volby do Evropského parlamentu

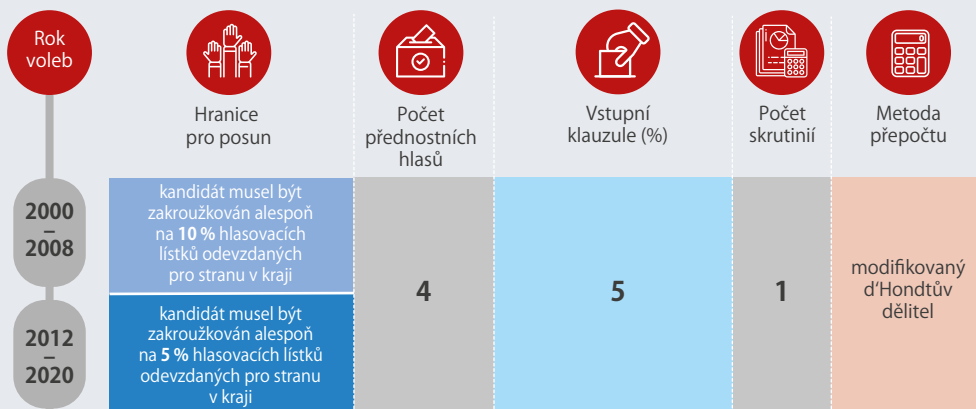

Schéma vývoje volebního systému pro volby do zastupitelstev krajů

Schéma vývoje volebního systému pro volby do zastupitelstev obcí

Metody přepočtu

Metody přepočtu hlasů na mandáty se dělí do dvou skupin. První skupinou jsou volební kvóty, díky nimž se zjistí tzv. volební číslo, jehož hodnota vyjadřuje minimální počet hlasů, který strana musí získat, aby jí bylo možné přidělit mandát. Druhou skupinou metod jsou volební dělitele určující konkrétní řadu čísel, jimiž se dělí zisky stran.

VOLEBNÍ KVÓTY

Hagenbach-Bischoffova kvóta

Princip této metody tkví v tom, že počet všech platných hlasů odevzdaných ve volebním obvodu je vydělen počtem mandátů připadajících na volební obvod, zvětšeným o číslo 1.

Imperialiho kvóta

U této metody je počet všech platných hlasů odevzdaných ve volebním obvodu vydělen počtem mandátů připadajících na volební obvod, zvětšeným o číslo 2.

VOLEBNÍ DĚLITELE

D'Hondtův dělitel

Metoda spočívá v tom, že počet hlasů odevzdaných ve volebním obvodu pro volební stranu dělí řadou po sobě následujících přirozených čísel (1, 2, 3, 4, atd.). Takto vypočtené podíly volebních stran se řadí sestupně (do počtu ve volebním obvodu přidělovatelných mandátů), a za každý podíl je volební straně přidělen mandát.

Modifikovaný d'Hondtův dělitel

Modifikace d'Hondtova dělitele počet hlasů odevzdaných ve volebním obvodu pro volební stranu dělí nejprve číslem 1,42 a pokračuje řadou přirozených čísel (2, 3, 4, atd.).

Dělitel Sainte-Laguë

Tato metoda dělí počet hlasů odevzdaných ve volebním obvodu pro volební stranu řadou po sobě následujících lichých přirozených čísel (1, 3, 5, 7, atd.).

Schéma vývoje volebního systému pro volby do České národní rady a Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR

Rok voleb	Hranice pro posun	Počet přednostních hlasů	1 strana	Vstupní klauzule (% hlasů)			Počet volebních krajů	Počet skrutinií	Metoda přepočtu
				dvoučlenná koalice	tříčlenná koalice	čtyř a vícečlenná koalice			
1990	1/10 voličů strany musela využít přednostní hlasy, kandidát musel být zakroužkován na více než 50 % z nich			5	5	5			
1992	1/10 voličů strany musela využít přednostní hlasy, kandidát musel být zakroužkován alespoň na 15 % z nich	4					8	2	Hagenbach-Bishoffova kvóta
1996	1/10 voličů strany musela využít přednostní hlasy, kandidát musel být zakroužkován alespoň na 10 % z nich			7	9	11			
1998									
2002	kandidát musel být zakroužkován alespoň na 7 % hlasovacích lístků odevzdaných pro stranu	2	5						
2006									
2010				10	15	20	14	1	d'Hondtův dělitel
2013	kandidát musel být zakroužkován alespoň na 5 % hlasovacích lístků odevzdaných pro stranu	4							
2017									
2021				8	11	11		2	I. skrutinium Imperialiho kvóta II. skrutinium Hagenbach-Bishoffova kvóta